

غزنی را فراموش نکنید

حفیظ الله ذکی

غزنی یکی از شهرهای مهم افغانستان به شمار می رود. این شهر از یک طرف در مسیر شاهراه کابل - قندهار واقع شده و به عنوان دروازه کابل نقش مهمی در ظهور و سقوط حکومت ها داشته است و از طرف دیگر زمانی پایتخت شاهان و سلاطین نامدار و قدرتمندی بوده و بزرگترین مراکز علمی و ادبی در آن قرار داشته است. به دلیل همین اهمیت شهر غزنی از طرف سازمان کنفرانس اسلامی در سال دوهزار و سیزده به عنوان پایتخت فرهنگی جهان اسلام نامگذاری شده که متأسفانه افغانستان و غزنی از این فرصت به خوبی استفاده نخواستند.

در غزنی اقوام و مذاهب مختلف زندگی می کنند. مردم این ولایت مناسبات اجتماعی بسیار خوبی باهمدیگر داشته و عضویت های قومی در این ولایت نسبت به سایر ولایت ها به مراتب کمتر بوده است. غزنی در چهارده سال گذشته به دلایلی مورد بی توجهی حکومت مرکزی قرار گرفته است. کارهای بازسازی و ایجاد زیربناهای در این ولایت تعطیل و یا بسیار ناچیز بوده و مقامات محلی، نه بر اساس اصل شایسته سالی، بلکه بر مبنای تعلقات قومی، وابستگی های سیاسی و روابط شخصی انتخاب می شده است.

غزنی در سالهای گذشته کم کارترین و بی خاصیت ترین ولای ها را تجربه کرده است. این مقامات اولاً؛ انگیزه و توان جلب توجه حکومت مرکزی و مؤسسات بین المللی را به اولویت های امنیتی، اقتصادی، اداری و فرهنگی غزنی نداشتند؛ ثانیاً بودجه ای که بر اساس سهمیه بندی به ولایت غزنی اختصاص می یافت، نیز از سوی مقامات محلی در چنبره فساد حیف

و میل می شد. همین بی توجهی سبب شد که غزنی در لیست ولایات با گراف ناامنی بالا به ثبت برسد. بدون شک اگر حکومت مرکزی غزنی را به فراموشی نمی سپرد و از آن به عنوان محل آزمایش ولایان و گذاران دوره کار آموزی اشخاص، استفاده نمی کرد، وضعیت امنیتی، اقتصادی و فرهنگی این ولایت بسیار متفاوت تر از امروز می بود.

غزنی جزو ولایات به شدت ناامن به شمار می رود، اداره، اقتصاد، تعلیم و تربیه و صحت در این کشور به شدت آسیب دیده است. بودجه این ولایت در جیب مقامات این ولایت سرازیر می شود. مقامات ولایت به جای طرح استراتژی امنیتی و اقتصادی برای غزنی، بیشتر به زدن بند با گروه های شورشی اشتغال دارند و روزهای خود را به امورات روزمره صرف می کنند. مردم غزنی با این که از مقامات و ادارات محلی به شدت شکایت دارند، اما هیچ امیدواری نیز نسبت به بهبود اوضاع ندارند. تغییر و تبدیل ها چون براساس شایستگی صورت نمی گیرد، دستاورد مثبتی به همراه نداشتند.

امروز بسیاری از مناطق و لسوالی ها در تصرف طالبان قرار دارد و راههای بسیاری از لسوالی ها به مرکز ولایت در نامنی قرار دارد و همه روزه جان تعدادی از شهروندان بی گناه در مسیر راهها گرفته می شود.

غزنی امروز نه آن اهمیت دیروز را دارد و نه شان و شوکت فرهنگی و اقتصادی دیروز را. غزنی امروز تسلیو اقتدار حکومت مرکزی نیست؛ بلکه میدان تاخت و تاز گروه های افراطی طالبان، هاش و حزب اسلامی حکمتیار است که به گونه های مختلف زندگی را بر مردم غزنی تلخ کرده است. حمله گروهی مهاجمان نحتاری به زندان ولایت غزنی، که ماه شرم و خجلت مقامات اداری و امنیتی این ولایت می باشد، در واقع ناشی از همین مشکلاتی است که در این ولایت همواره وجود داشته است.

روزهای بیست و پنجم تا سی ام اگست سال ۲۰۱۵ یعنی همین چند هفته پیش، ازبکستان میزبان هنرمندان، نوازندگان، خوانندگان و دانشمندانی از بیش ۶۶ کشور جهان در دهمین فستیوال بین المللی موسیقی «ترانه های شرق» بود. افغانستان نیز در این فستیوال با شرکت یک تیم از هنرمندان افغانی به ریاست استاد سرخوش، رئیس انستیتوت موسیقی افغانستان و همین گونه در کنفرانس علمی این جشنواره شرکت داشت. افغانستان یکی از مهمانان همیشگی این فستیوال بوده و تا کنون جوایز و مقام هایی نیز به دست آورده است.

سفر با تیمی از هنرمندان افغانی به سوی سمرقند، شهری زیبا و پاک با مردهی خونگرم و مهمان نواز برای شرکت در یکی از بزرگترین رخدادهای موسیقی در شرق، جذاب و دلپذیر و به یاد ماندنی است. با گذر از مرز تورخم، توسط میزبانان اوزبیک استقبال می شویم و به سوی ترمذ، شهری زیبا در نزدیکی مرز افغانستان حرکت می کنیم، میزبانان به گرمی استقبال می کنند و سفر را به سوی سمرقند ادامه می دهیم. شامگاه بیست و چهارم اگست در شهر سمرقند می رسیم و از مهمان نوازی مردم ازبکستان لذت می ببریم.

بیست و پنجم اگوست در سمرقند صدها تن از مهمانان جشنواره بین المللی موسیقی «ترانه های شرق» داشته های هنری شان را ارائه می دهند و مردم خونگرم اوزبکستان با شور و حرارت تشویق می کنند. رقابت ها با افتتاح رسمی جشنواره توسط استاد کریم اف رئیس جمهوری ازبکستان آغاز می شود و کنشورهای شرکت کننده از جمله افغانستان هنرنمایی می کنند. داوران بین المللی نیز به هنرنمایی ها نمره می دهند و سرانجام پس از پنج روز جشنواره به پایان می رسد. هنرمندان چینی برنده دهمین جشنواره بین المللی موسیقی «ترانه های شرق» شدند.

در کنار هنرنمایی هنرمندان، کنفرانس علمی بزرگی نیز در جریان بود، که ده ها تن از موسیقیدانان و دانشمندان و نویسندگان کشورهای مختلف جهان گرد هم آمده بودند و در مورد موسیقی سخنرانی کردند و مقاله خواندند و تازه های اندیشه و مطالعات شان را ارائه داشتند. جشنواره بین المللی ترانه های شرق در نوع خود یکی از بزرگترین ها در جهان و خصوصاً در شرق است. این جشنواره به خوبی توانسته است زمینه ای باشد برای جمع شدن هنرمندان از تمامی کشورهای جهان تا هنر شان را ارائه دهند و رابطه هنری برقرار بکنند و تازه های اندیشه و آثاری با موسیقی شرق آشنا شوند. جشنواره بین المللی ترانه های شرق از سال ۱۹۹۷ هر ۲ سال یک بار در شهر سمرقند ازبکستان برگزار می گردد. برنامه های این جشنواره شامل رقابت بین بهترین اجرای آواز ملی و موسیقی سازی، کنفرانس تئوری و علمی، مراسم اهدای جوایز و اجرای کنسرت

منتخب خواهد بود. وزارت فرهنگ و ورزش جمهوری ازبکستان، انجمن کنسرت ازبکناو، شرکت رادیو و تلویزیون ملی ازبکستان، شورای آهنگسازی ازبکستان و شهرداری سمرقند متولیان این جشنواره هستند. معرفی بهترین دستاوردهای هنر موسیقی ملی، حفظ و توسعه موسیقی فولکلور، کشف و پرورش استعدادهای جوان، گسترش مناسبات بین المللی در زمینه هنر، تجلیل و تکریم از ایده صلح، دوستی و درک دو متجد موسسه، تقویت بیشتر ارتباطات فرهنگی دو جانبه از جمله اهداف جشنواره است. معیارهای اصلی برای داوران این جشنواره را مهارت های اجرایی خوانندگان، مهارت و ویژگی های خاص و درخشان ملی بر روی صحنه اجرا و ارائه مهارت های هنری و لباس های شرقی تشکیل می دهد. سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی ملل متحد موسسه، تقویت بیشتر از جشنواره بین المللی ترانه های شرق که از سوی وزارت فرهنگ و ورزش ازبکستان ترتیب می یابد، حمایت می کند. برگزاری چنین جشنواره ای برای حدود بیست سال توسط ازبکستان یک کار عظیم فرهنگی در منطقه است که در خور ستایش است. خصوصاً که برگزار کنندگان با نهایت دراست و مدبریت زمینه معرفی فرهنگ و موسیقی شرق را با جهان آماده کرده اند.

بدین بهانه، در این مقاله تلاش می کنم ازبکستان و فرهنگ، اقتصاد و هنر آن را به

ازبکستان، راوی ترانه های شرق

به بهانه برگزاری جشنواره بین المللی موسیقی «ترانه های شرق» ۲۵ - ۳۰ اگست ۲۰۱۵

محمد رضا هویدا

قسمت اول

صورت بسیار خلاصه معرفی کنم. یکی از دلایل این کار، موفقیت ازبکستان در طی کردن یک راه سخت و دشوار برای رسیدن به شکوفایی در عرصه های مختلف است که این کشور را در میان بسیاری از کشورهای دیگر از شوروی سابق استقلال گرفته اند متمایز می سازد. ازبکستان می تواند الگویی خوبی برای همسایه های خود برای رسیدن به رشد و توسعه است.

ازبکستان، که در کنار جاده تاریخی ابریشم ایران و اروپا و آسیا قرار دارد، شامل شهرهای باستانی سمرقند و بخارا است، که به خاطر معماری های باشکوه شان شهرت دارند و زمانی از جمله مراکز غنی بازرگانی و فرهنگی جهان بودند.

ازبکستان در میان کشورهای آسیای مرکزی و افغانستان موقعیت دارد. ۴۴۷۴۰۰ کیلومتر مربع وسعت و در حدود ۲۵ میلیون جمعیت دارد. ازبکستان از شمال و شمال غرب با قزاقستان و از جنوب با ترکمنستان و از شرق با تاجیکستان و از شمال شرقی با قرقیزستان محصوره می شود.

فرهنگ مردم ازبکستان یکی از زیباترین و اصیل ترین فرهنگ های مشرق زمین به شمار می آید. فرهنگ زیبایی که شامل موسیقی، رقص، نقاشی، خوراکی های لذیذ و لباس مخصوص به خود می باشد. موسیقی: موسیقی ملی ازبکستان با همه

جانبه بودن موضوعات و تنوع ژانرهای مختلف شناخته می شود. سازهای منحصر به فرد، ترانه های فولکلوریک که بر گرفته از داستان ها و افسانه های قومی است و دستگاه های موسیقی محلی، به این رشته هنری از ازبکستان ارزش صد چندانی بخشیده است.

ترانه ها و نمایش نامه ها را بر حسب موضوع و شکل آن می توان به دو گروه اصلی تقسیم کرد: موسیقی و تئاتری که در وقت و شرایط معین مانند اعیاد و سالگردها اجرا می شود و موسیقی و تئاتری که در هر زمانی قابل اجرا است.

ترانه های مربوط به رسوم، کار، مراسم مختلف، نمایش های تئاتری، بازی ها، ازبکستان بسیار دیده و شنیده می شود. مردم ازبکستان با آهنگ های خود معروف و مشهور می باشند. معروف موسیقی ازبکی از اشعار شاعران مشرق زمین استفاده زیادی می کرده که به صورت شفاهی نسل به نسل و سینما به سینما منتقل شده اند. داستان های حماسی عاشقانه و ملودرامی مقام خاصی در موسیقی ازبکی احراز می کنند. دستگاههای موسیقی کلاسیک نقش بسیاری در موسیقی حرفه ای ازبکی بازی می کنند. هنر نقاشی هم در این کشور از خیلی قبل شروع شده است. در قرنهای ۱۷-۱۸ در بخارا و کشورهای مرکزی ازبکستان هنر

سرمایه ی فرهنگی

الیوت بی وینگر و آنت لارا / برگردان ملیحه درگاهی / قسمت دوم و پایانی

که بدل به امر حیاتی برای موفقیت شغلی شده اند را به انحصار خود در آورده اند. این نویسندگان نشان می دهند که دارا بودن سرمایه فرهنگی امکان دسترسی به موقعیتهای برجسته در اقتصاد و دولت را فراهم می آورد و از طرفی دیگر فقدان سرمایه فرهنگی مانعی اساسی است. همچنین اثبات شده که مفهوم سرمایه فرهنگی در مطالعه ی سلاویک و ذائقه های زیبایی شناسانه بسیار تأثیرگذار بوده است. در این زمینه جامعه شناسان ارتباط میان جایگاه اجتماعی و سلیقه را با تمرکز بر رجحان طبقه یا بالا برای فرمهای زیبایی شناسانه ی منحصر روشننگرانه ذکر شده در کتاب تمایز، مورد ارزیابی قرار داده اند. شواهد برای این گزاره قویاً شانسآفر این هستند که به عنوان مثال در جامعه ی معاصر ایالات متحده، این رابطه متفاوت از اتکاره های آماری بوده یست. بنابراین پترسون و هیگلران (Kern and Peterson, ۱۹۹۶: ۹۰۷-۹۰۰)؛ پترسون و سمیکاس (Simkus, ۱۹۹۲) گزارش می دهند که در موضوعات مرتبط با ذائقه فرهنگی، نخبگان ایالات متحده بیشتر شبیه به «همه چیزخوران» (omnivores) هستند تا «آدمهای برجسته» (snobs). در حال حاضر ادعای منزلت منسوط بر آشنایی با ژانرهای مختلف در اشکال گوناگون فرهنگی (موسیقی، ادبیات، سینما، ...) است- ژانرهایی از حوزه های روشنفکری (همچون موسیقی و اپرای کلاسیک) گرفته تا حوزه های متوسط (همچون آهنگهای برادوی شو Broadway) و عوام پسند (مثل موسیقی show) و سرود پستند (مثل موسیقی cultural bourgeoisie). این پورژوآی فرهنگی که شامل گروههای مختلفی از جمله تکنوکراتهای پیشین و روشنفکران مخالف است، به شکل گسترده ای مهارت‌ها، فنون خاص و گواهینامه‌ها (همان سرمایه فرهنگی)

که توسط افراد یا خانواده ها کنترل می شود، از یکدیگر متفاوتند. در بین طبقات، «جناحهای طبقاتی» (class fractions) بواسطه ی ساخت سرمایه ای کنترل شده - یا به بیان دیگر از طریق نسبت سرمایه ی اقتصادی یا سرمایه ی فرهنگی- متفاوت از یکدیگرند. کتاب تمایز با بهره گیری از این بازمفهوم سازی عملکردها و اولویتهای زیباییشناسانه ی طبقات و جناحهای طبقاتی موجود در سرتاسر ساختار اجتماعی فرانسه را بویژه با تأکید بر علقه یا بی میلی نسبت به اشکال هنری روشنفکرانه (نقشب، موسیقی، ادبیات، درام و ...)، مورد تحلیل قرار داده است. داده های بدست آمده توسط بوردیو نمایان ساخت که هر طبقه (و جناح طبقاتی) الگوی نسبتاً منحصراً به فردی از سلاویک را نشان می دهد که با ترکیب خاص سرمایه ی فرهنگی و اقتصادی متعلق به آن طبقه سازگار است. بنابراین به عنوان مثال اساتید و سازندگان آثار هنری- بخشی از طبقه ی حاکم- از استعدادهای برتر سرمایه ی فرهنگی خود برای قدر گذاشتن بر پیشروترین سبک‌ها به عنوان هنر، بهره می گیرند. در مقابل کارفرمایان که به ثروتمندترین طبقه ی حاکم در سرمایه ی اقتصادی تعلق دارند، ترجیح کمتری برای سبکهای هنری روشنفکرانه بویژه فرمهای هنری با تصورات سنتی از زیبایی و سبکهایی که دلالت بر حسن جمعی دارند، قائلند. بوردیو عنوان می کند که بایستی به این تفاوتها سلیقه ای به عنوان دعاوی حیثیتی سازنده ی منزلت‌ها، یا در معنای وبری «شرافت اجتماعی» (social honor)، نگریست، که بوردیو آن را «سرمایه ی نمادین» (symbolic capital) می نامد. علاوه بر این گفته می شد که این تفاوتها نقش لاینفکی را در مشروعیت بخشیدن به قشر بندی طبقاتی ایفا می کنند.

فر جامعه شناسی انگلیسی زبان مفهوم سرمایه ی فرهنگی در اواخر سالهای ۱۹۷۰ تا ترجمه ی کتاب باز تولید (Reproduction) وارد ادبیات این رشته شد. با توجه به شکل گیری مفهوم سرمایه ی فرهنگی در مطالعه ی بوردیو بر سیستم آموزشی فرانسه این نکته همواره در زمینه پژوهش آموزشی مطرح بوده که این مفهوم بیشترین میزان تحقیقات

مفهوم سرمایه ی فرهنگی همچنین تأثیر شگرفی بر جامعه شناسی گذاشت زیرا این مفهوم فرهنگ را در مرکز مطالعات قشر بندی قرار داد. آثار بعدی بوردیو اندیشه ی سرمایه ی فرهنگی را برای تقویت بیشتر این فرضیه به کار می بندند که فرهنگ به طور مستقیم دلالت بر نابرابری اجتماعی دارد. این نظر بویژه در بازمفهوم سازی (re-conceptualization) طبقه ی اجتماعی که وی در کتاب تمایز (Distinction) (۱۹۸۴) ارائه می دهد، آشکار است (ویننگر، ۲۰۰۵). در نظر بوردیو طبقات مختلف در موضوع ظرفیت کلی سرمایه (اقتصادی و فرهنگی)

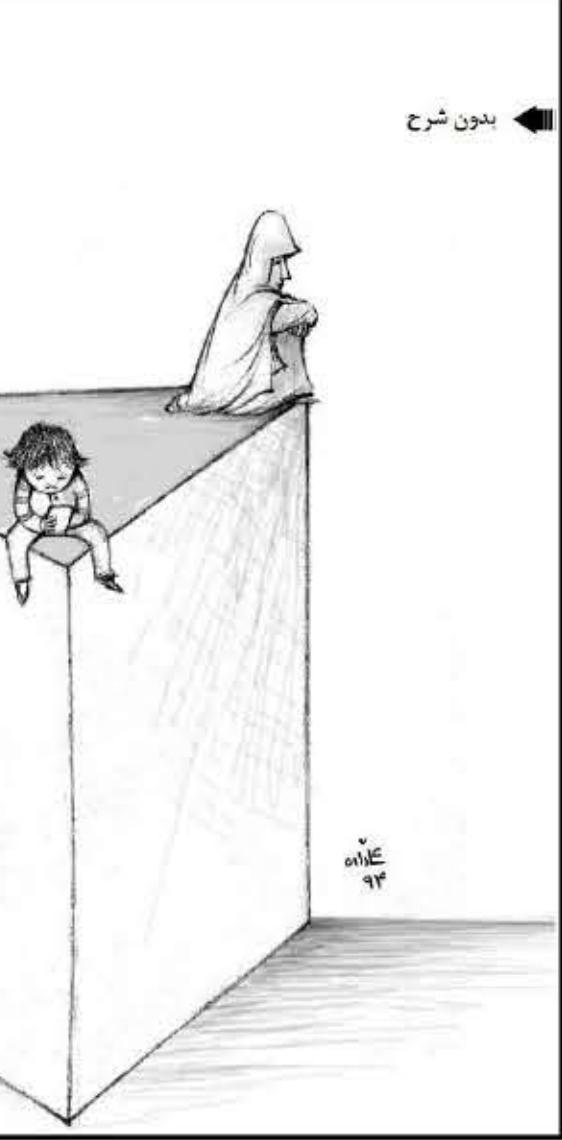
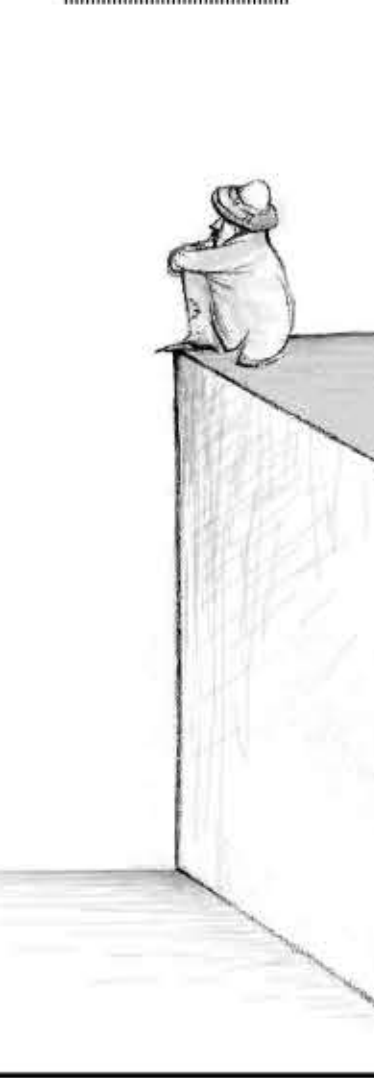
خطاطی و صحافی پیشرفت کرده است. تزیین هنری منوسکریپتا خوش خطی را در بر می گیرد و نوشتن با رنگهای گوناگون مثل رنگهای آبی پیشرفت چشمگیری کرده است. همچنین در سمرقند نقاشی و مینیاتور توسعه زیادی پیدا کرده است. خوراک های ازبکی ازمتنوع ترین غذاهای خاورزمین است. برخی از قواعد تهیه خوراک های ازبکی تاریخ هزاران ساله دارند. هر نوع خوراک، مراسم سنتی و طرز تهیه مخصوص به خود را دارد. در حدود ۱۰۰۰ نوع مختلف خوراک، نوشیدنی و شیرینیجات در ازبکستان موجود می باشد.

نان برای مردم ازبک مقدس است. طبق سنن، زمانی که کسی برای مدت طولانی خانه را ترک می گوید، باید تکه ای کوچک از نان کامل را گاز بزند. این نان تا زمانی که مسافر برنگردد و آنرا نخورد، حفظ خواهد شد. سنت بردن سبذ نان در سر به نشانه احترام به نان و روی سر گذاشتن آن هنوز در ازبکستان مرسوم است. در طی قرون تمسادی ناتوایسان، نان را در طول های گلی (کوره گلی) می پزند که باعث می شود تا نان بسیار خوشسزه گردد. دو نوع نان معروف در ازبکستان موجود است - معمولی (آبی نان) و جشنی (پتیر). نان معمولی در آب مخلوط می گردد و توسط سده پوشیده می شود. پتیر از خمیر لایه ای با افزودن چربی گوسفند تهیه می شود. سطح علمی:

از ویژگی های سیستم آموزش و پرورش در شوروی فراگیر بودن یک دستی سطح آن بود که ازبکستان نیز ناچار یکی از وارثان سیستم مذکور است. به سوادی در این کشور تقریباً ریشه کن شده و در علوم ریاضی فیزیک، انرژی و زمین شناسی پیشرفت خوبی به عمل آمده است. اما یکی سطحی بودن تحصیلات به سطح علمی دانشمندان و تحصیل کرده گان لطمه زده است. از دیگر ویژگی های سیستم آموزشی در شوروی نگاه به مسائل مختلف از دریچه آیدنولوزی کمونیستی بود که ویژگی مذکور هنوز در طرز تفکر دانشمندان به چشم می خورد.

کتابخانه‌ها: برخی از کتابخانه های ازبکستان از شهرت بالایی برخوردار هستند به عنوان مثال می توان به کتابخانه علی شیر نوابی اشاره کرد. کتابخانه مذکور بزرگترین کتابخانه ازبکستان است و در آن حدود ۵ میلیون کتاب نگهداری می شود. علاوه بر آن باید به نسخ خطی متعدد که در کتابخانه های مختلف در پایتخت و استانها محفوظ است اشاره کرد. از جمله این نسخ خطی که در زبان فارسی نگاشته شده است.

کارتون روز

□ صاحب امتیاز: دکتر حسین یاسا
 □ مدیر مسؤول: محمد رضا هویدا
 □ سردبیر: حفیظ الله ذکی
 □ کاریکاتورست: خالق علی زاده
 □ دیزاین: محمد صالحی، علی اصغر زاهدی
 □ مسئول وب سایت: مهدی صالحی
 □ آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر ۷-۱۲۷
 □ روزنامه افغانستآن از همه دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می نماید.
 □ هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد.
 □ مقالات وارده بازگردانده نمی شود.
 □ مسئولیت مقالات به عهده نویسندگان آنها است و تنها سرمقاله یانگردد ديدگاه روزنامه افغانستآن میباشد.
 □ روزنامه افغانستآن بخش دري و پشوي روزنامه اوت لوك افغانستان است.
 □ www.dailyafghanistan.com
 □ Email: thedailyafghanistan@yahoo.com